

Vergaderjaar 2025–2026

31 288

Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid

Nr. 1232

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 februari 2026

Middels deze brief wil ik u tussentijds informeren over de nog lopende uitvoering van motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165¹, ingediend door lid Ergin. Met motie 1165 heeft uw Kamer het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gevraagd om de inventarisatie en toetsing van verwerkingen met afkomstgerelateerde indicatoren van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21² opnieuw uit te voeren. Dit verzoek volgt op een rapport van de Auditdienst Rijk (ADR)³ waarin verschillende aandachtspunten zijn gesignaleerd bij de uitvoering van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21. Motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21 vroeg, in reactie op de Parlementaire ondervraging kinderopvangtoeslag, aan alle departementen om discriminatoir gegevensgebruik in kaart te brengen en stop te zetten.

Eerst beschrijf ik de aanpak van de uitvoering van motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165 en ook hoe daarbij de aandachtspunten van de ADR in acht zijn genomen. Vervolgens geef ik beknopt inzicht in de voorlopige opbrengsten en huidige status van de inventarisatie en toetsing.

Inventarisatie van gebruik afkomstgerelateerde persoonsgegevens in de volle breedte van het Ministerie van OCW

Voor het onderzoek wordt een inventarisatie uitgevoerd van verwerkingen van afkomstgerelateerde persoonsgegevens, ook wanneer deze niet worden gebruikt in risicomodellen. Voor iedere verwerking wordt vastgesteld wat de doelstelling van de verwerking is. Vervolgens wordt voor elke doelstelling getoetst of deze rechtmatig en behoorlijk is.

¹ Kamerstuk 31 288, nr. 1165

² Kamerstuk 35 510, nr. 16 en nr. 21

³ ADR Onderzoeksrapport Uitvoering Motie #21 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Dienst Uitvoering Onderwijs, 4/11/2024

Deze inventarisatie lijkt in grote lijnen op het onderzoek in reactie op motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21, maar is op een aantal punten uitgebreid naar aanleiding van vier aandachtspunten van de ADR, die in 2024 zijn opgesteld. Onderstaand wordt ieder van die aandachtspunten genoemd, en wordt beschreven hoe deze zijn geadresseerd. De rapportage die ik na volledige afronding van de uitvoering van de motie met uw Kamer zal delen, zal een uitgebreidere toelichting van de gehanteerde methode voor inventarisatie en toetsing bevatten.

1. Aandachtspunt 1 ADR, 2024: Niet alle organisaties gerelateerd aan OCW zijn betrokken bij de uitvoering van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21;

Bij de uitvoering van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21 zijn de zelfstandige bestuursorganen (zbo's) van OCW niet gevraagd het onderzoek uit te voeren. Voor motie 1165 zijn alle organisaties die gerelateerd zijn aan OCW betrokken. Dit omvat de dienstonderdelen⁴, zbo's en de beleidsdirecties van het kerndepartement.

2. Aandachtspunt 2 ADR, 2024: Tijdens de uitvoering van motie 21 kon geen opvolging meer gegeven worden aan de adviezen van de Functionarissen voor Gegevensbescherming (FG's), die pas bij de afronding van de uitvoering bekend waren;

Bij de afronding van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21 hebben de FG's een inhoudelijke oordeel gegeven. In de rapportage over motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165, die later volgt, zal worden toegelicht hoe deze adviezen, waar passend, een plek hebben gekregen in de uitvoering van motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165. Daarnaast is de toezichthoudende rol van de FG's geborgd binnen het regulier ingerichte AVG-proces binnen het ministerie. Afkomstgerelateerde gegevens vallen, een enkele uitzondering daargelaten, in de categorie bijzondere persoonsgegevens. Wanneer de verwerking van bijzondere persoonsgegevens grootschalig of van hoog risico is, dan verplicht de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) om een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uit te voeren⁵. In het proces van het uitvoeren van de DPIA worden de Chief Privacy Officer (CPO) en FG standaard betrokken.

3. Aandachtspunt 3 ADR, 2024: DUO heeft de opdracht van OCW bij motie 21 versmald;

Mede naar aanleiding van de bevindingen die de ADR had bij de uitvoering van motie met Kamerstuk 35 510, nr. 21 door OCW heeft DUO de afgelopen jaren ingezet op het versterken van het privacy proces binnen de organisatie en het op laten nemen van verwerkingen van persoonsgegevens in het verwerkingsregister. Deze versterkte inzet binnen DUO heeft een goede basis gelegd voor het regulier inbouwen van AVG-gerelateerde vragen, waardoor opvolging van toekomstige verwerkingen ook goed ingeregeld is. Daarmee heeft DUO de opdracht nu in de volle breedte uitgevoerd. De beantwoording van motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165 voor DUO is niet meer gedaan op hoofdprocessen, maar, zoals de AVG voorschrijft, op de gegevensverwerkingen die in het verwerkingsregister op zijn genomen.

⁴ De dienstonderdelen van OCW zijn Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de Inspectie van het Onderwijs, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationaal Archief

⁵ Artikel 45, derde lid, onder b, van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees parlement en de Raad van 27 april 2016 (de Algemene verordening gegevensbescherming, AVG)

4. Aandachtspunt 4 ADR, 2024: Het toetscriterium «behoorlijkheid» is door OCW niet expliciet gedefinieerd;

Voordat is gestart met de uitvraag voor motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165 bij het kerndepartement OCW, de dienstonderdelen en de zbo's, is de term behoorlijkheid gedefinieerd conform de AVG om significante verschillen in interpretatie te voorkomen. Nu wordt gewerkt met de volgende definitie: «Een verwerking mag niet -op een niet te rechtvaardigen manier- nadelig, discriminerend, onverwacht of misleidend zijn voor de betrokkenen (de persoon of personen van wie de organisatie afkomstgerelateerde persoonsgegevens verwerkt)». Bij de toelichting van het begrip behoorlijkheid is verwezen naar artikel 5 lid 1 sub a van de AVG, waar staat beschreven dat een gegevensverwerking «rechtmatig, behoorlijk en transparant» moet zijn.

Voorlopige opbrengsten inventarisatie dienstonderdelen en zbo's: geen onbehoorlijke en onrechtmatige verwerkingen

De inventarisatie van verwerkingen met afkomstgerelateerde persoonsgegevens van alle dienstonderdelen en zbo's is grotendeels afgerond. De voorlopige uitkomsten van deze inventarisaties zijn dat geen sprake is van onrechtmatige of onbehoorlijke verwerkingen van persoonsgegevens met afkomstgerelateerde indicatoren. Deze uitkomsten geven geen aanleiding om aanpassingen in deze processen door te voeren of om verwerkingen stop te zetten.

Inventarisatie kerndepartement: nog gaande

De inventarisatie en toetsing binnen het kerndepartement is nog gaande. Het aantal taken waarvoor verwerkingen plaatsvinden binnen het kerndepartement (o.a. voor onderzoek, monitoring, evaluatie en behandeling van beurzen en benoemingen) is gevarieerder dan bij de dienstonderdelen en zbo's. Vanwege deze variatie is het minder eenduidig wanneer een verwerking in aanmerking komt voor de inventarisatie. Om de inventarisatie zorgvuldig uit te voeren binnen het kerndepartement, is daarom meer tijd nodig dan bij de andere organisatieonderdelen.

Tot slot

Met deze brief heeft het ministerie uw Kamer tussentijds geïnformeerd over de uitvoering van motie met Kamerstuk 31 288, nr. 1165. Als het onderzoek volledig is afgerond zal ik uw Kamer voor het zomerreces van 2026 middels een rapportage informeren over de definitieve uitkomsten. Naast deze inventarisatie en toetsing blijft het ministerie werken aan adequate waarborgen voor het verwerken van persoonsgegevens.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
G. Moes